

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ
НА ОБЩИНА ИСПЕРИХ
ЗА
ИНТЕГРАЦИЯ НА РОМИТЕ
2015 – 2020**

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият план за действие на община Исперих (2015-2020) е документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите на общинско ниво и е съобразен с **Областната стратегия за интегриране на ромите в Област Разград и Националната стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012- 2020).**

Изпълнението му е насочено към:

- Подобряване адаптивността и качеството на живот на целевите групи, нуждаещи се от социална подкрепа;
- Преодоляване на изолацията и интегрирането в обществото на хората от маргинализираните групи;
- Мотивиране и стимулиране на хората в риск да се справят с проблемите си;
- Активизиране на гражданското общество за толерантност, съпричастност и социалност към хората в неравностойно положение.

Планът за действие на община Исперих за интегриране на ромите (2015-2020) отчита ситуацията на тази общност в общината от социално-икономическа и демографска гледна точка. Цялостната му концепция е съобразена с главните стратегически цели както на държавната политика, така и на целите на община Исперих по отношение на маргинализираните групи.

Основната ценност на настоящия план е Човекът със своята уникалност на възможностите за реализация, без значение на етническата принадлежност, пол, увреждане, възраст, социално положение.

Чрез реализацията на Плана за действие общината се присъединява към европейските принципи на хуманност и солидарност като осигурява интегриране на общности и пълноценна реализация и грижа за хората от рисковите групи.

Той е резултат от съвместните усилия и партньорство между общината, Дирекция “Социално подпомагане” - Исперих, Дирекция “Бюро по труда” - Исперих и НПО.

Акцент в плана за действие е постигането на баланс между дейностите по социално включване и дейностите, гарантиращи устойчиво развитие на общността. Основна част заемат дейностите по интеграцията на ромското население.

Приоритет и грижа на общината са и младите хора, грижите за тяхното отглеждане, възпитание, образование и професионална реализация на територията на общината, като поставя в центъра на своята грижа проблемите на ромските младежи.

II. АНАЛИЗ НА СИТУАЦИЯТА В ОБЩИНАТА

Територията на община Исперих е разположена в североизточна България с 24 населени места, от които 23 села и един град – Исперих.

Тя е част от Разградска област и втора по брой население - граничи с общините Дулово, Каолиново, Самуил, Разград, Завет и Главница. Тя е с обща площ 402,24 кв.км.

НАСЕЛЕНИЕ НА ОБЩИНА ИСПЕРИХ:

Населението на община Исперих по данни от последното преброяване към 01.02.2011 г. е 22 412 души.

Демографските процеси в община Исперих се характеризират с трайна тенденция за намаляване на броя на населението и неговото застаряване. Основни причини за това са ниската раждаемост, нарастване на смъртността и емиграцията на значителна част от младите хора.

Най-голям дял във възрастовата структура на населението заемат лицата на възраст между 40–44 г. - 1710 души. Децата и младежите до 19 г. са 4504 души, а младите хора от 20 до 29 години са 2765.

• по възрастови групи към 01.02.2011 г.

Броят на жените е 11406, което представлява 50,26% от цялото население на общината, а мъжете са 11286 - 49,74%. Делът на жените си остава незначително по-висок от този на мъжете.

Населени места	Общо	0-4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85+
ГР.ИСПЕРИХ	8973	409	448	50	586	482	538	617	703	710	649	659	634	648	502	329	293	176	85
С.БЕЛИНЦИ	477	17	24	23	36	37	20	35	32	46	40	32	37	32	24	22	12	4	4
С.БЪРДОКВА	305	10	29	17	21	23	15	21	17	25	31	19	18	17	24	9	4	2	3
С.ВАЗОВО	1099	80	59	75	71	88	96	78	68	68	82	77	69	60	50	33	22	16	7
С.ГОЛЯМ ПОРОВЕЦ	569	20	24	25	49	31	24	30	42	50	36	36	27	56	57	33	13	7	9
С.ДЕЛЧЕВО	467	25	9	16	25	35	36	33	31	34	43	43	34	26	23	23	21	5	5
С.ДРАГОМЪЖ	375	30	29	21	28	29	36	28	21	25	26	23	17	22	16	15	4	1	4
С.ДУХОВЕЦ	570	17	27	31	43	22	31	37	47	48	36	33	37	31	53	29	32	12	4
С.ЙОНКОВО	760	23	23	26	34	44	45	47	47	55	61	62	64	61	63	38	48	13	6
С.КИТАНЧЕВО	1464	85	97	94	110	86	117	104	117	97	83	89	98	90	84	47	45	14	7
С.КОНЕВО	95	4	1	1	-	4	1	1	2	3	4	6	9	10	14	7	8	13	7
С.КЪПИНОВЦИ	219	13	10	10	12	16	20	14	21	16	13	18	14	14	12	3	8	3	2
С.ЛУДОГОРЦИ	761	36	40	36	47	27	46	46	46	59	54	60	60	55	46	41	34	17	11
С.ЛЪВИНО	1082	31	53	51	79	51	80	71	88	84	78	90	80	68	66	47	28	25	12
С.МАЛКО ЙОНКОВО	388	16	9	13	20	17	26	21	28	22	30	30	31	31	32	23	19	14	6
С.МАЛЪК ПОРОВЕЦ	329	12	15	22	23	24	18	23	18	24	30	18	24	26	19	8	12	12	1
С.ПЕЧЕНИЦА	297	17	18	14	21	21	20	22	17	24	24	19	17	22	13	15	6	5	2
С.ПОДАЙВА	1613	101	86	106	134	124	101	120	110	120	119	75	98	108	93	59	31	16	12
С.РАЙНИНО	430	15	22	12	16	13	14	20	17	15	23	28	25	36	67	38	38	24	7
С.СВЕЩАРИ	645	26	28	28	45	36	43	46	32	57	47	47	50	42	53	23	20	9	13
С.СРЕДОСЕЛЦИ	318	14	19	11	29	15	22	16	36	20	17	23	22	21	23	15	9	3	3
С.СТАРО СЕЛИЩЕ	343	11	13	16	23	17	19	28	23	19	30	26	30	20	23	12	19	8	6
С.ТОДОРОВО	798	42	40	40	61	49	54	51	50	73	49	42	53	61	50	39	29	11	4
С.ЯКИМ ГРУЕВО	315	24	17	15	20	23	29	29	22	16	23	18	21	20	17	13	5	2	1

В града живее 8973 - 39,55% от общото население, а в селата 13719 - 60,45%. Запазва се тенденцията за по-висок относителен дял в селата спрямо градското население.

Трудоспособното население заема най-висок дял от възрастовата структура на населението, но и в тази категория е налице намаляване на населението както в абсолютен брой, така и в относителен дял.

• по пол към 01.02.2011 г.

Възраст	Общо			В градовете			В селата		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Общо	22 692	11 286	11 406	8 973	4 379	4 594	13 719	6 907	6 812
Под трудоспособна ¹	3 699	1 942	1 757	1 464	753	711	2 235	1 189	1 046
В трудоспособна ²	14 136	7 555	6 581	5 661	2 948	2 713	8 475	4 607	3 868
Над трудоспособна ³	4 857	1 789	3 068	1 848	678	1 170	3 009	1 111	1 898

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - жени от 16 до 59 и мъже от 16 до 62 навършени години.

³ Над трудоспособна възраст - жени на 60 и повече навършени години и мъже на 63 и повече навършени години.

Етническата структура на населението става известна единствено при публикуване на данните от годишните преброявания.

Наблюдава се тенденцията част от хората от ромски произход да се самоопределят като българи, турци или да не дават отговор за тяхната етническа принадлежност.

По данни на НСО самоопределилите се лица от ромски произход на територията на общината са **1875** лица.

• по етническа принадлежност към 01.02.2011 г.

Етническа група Община	Българска	Турска	Ромска	Друга	Не се определя	Общо самоопределили се
Исперих	5680	13180	1875	42	137	20914

Преобладаващата част от ромското население живее в четири от най-големите населени места на територията на общината – Исперих, Вазово, Китанчево и Подайва. Останалата част от тях живеят в по-малките села. Ромите са заселени компактно, в обособени квартали, но не са отделени от останалата част на населеното място.

• по населени места

Община	Ромско население в градовете	Ромско население в селата	Общо
Исперих	598	1277	1875

В община Исперих няма етнически конфликти. Ромското население и сериозните проблеми сред него – ниско образователно и културно равнище, висока безработица, недостатъчен жилищен фонд и примитивен бит, налагат особено внимание към това население за **интегрирането му към обществото**.

III. ПРЕГЛЕД ПО ПРИОРИТЕТИ

1. Приоритет: Образование

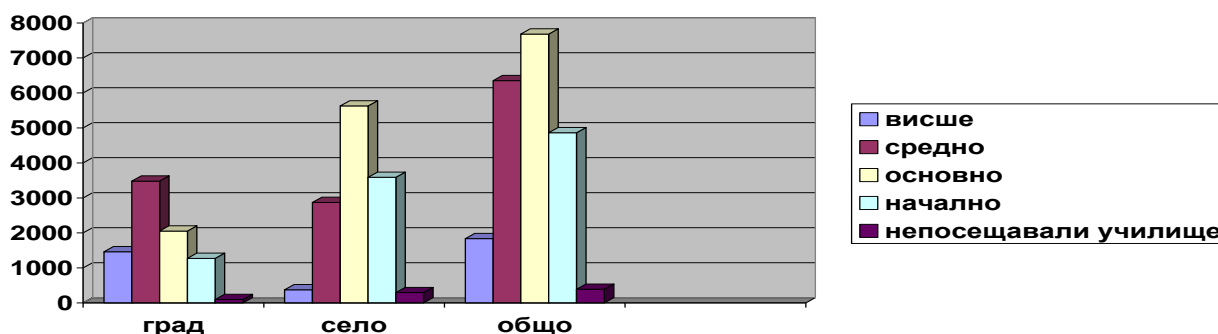
Образователната система в община Исперих включва 23 детски градини, 1 обединено детско заведение, 7 основни училища, 2 средни училища, от които 1 професионална гимназия. В детските градини се обучават общо 880 деца, разделени в 41 градински и 4 яслени групи, а общият брой на педагогическия персонал е 90. В 46 паралелки се обучават 876 ученици от 1-ви до 4-ти клас, за които се грижат 52 педагогически специалисти. 978 ученици от 5-ти до 8-ми клас се обучават в 48 паралелки, а броят на учителите е 71. Данните отговарят на официалните стойности, представени в интернет страницата на Националния статистически институт и се отнасят за учебната 2014/ 2015 г.

Отпаднали ученици в начален и прогимназиален етап няма, а в гимназиален етап броят им е 4 за учебната 2013/ 2014 година.

Най-често учениците отпадат от училищното образование поради натрупването на голям брой отсъствия или поради социални и семейни причини.

Данните сочат запазване на тенденцията, много млади роми да остават без образование, рано да напускат, или да не тръгват на училище, което поставя пред тях редица бариери пред включването им в пазара на труда.

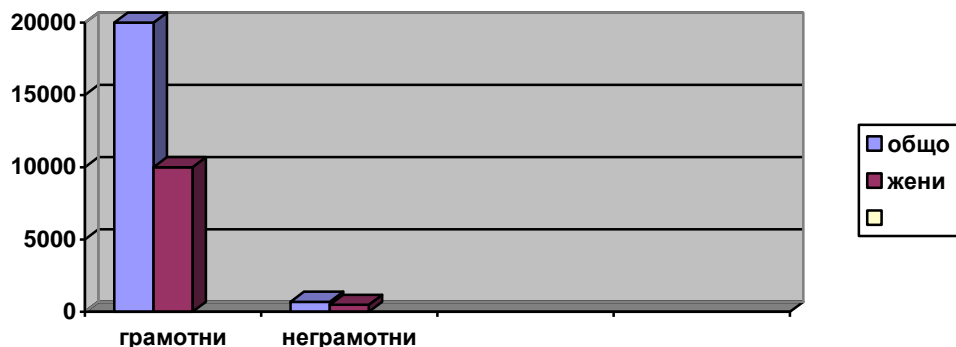
Делът на населението в общината с висше образование е 8,7%, средно образование – 30%, основно образование – 36,3%, начално и незавършено образование – 23%. Значителни са различията в образователната структура по местоживееене - 1463 (79.60%) от завършилите висше образование и 3481 (54,79%) от завършилите средно образование живеят в гр. Исперих, като броя на завършилите висше и средно образование, живеещи в селата на община Исперих е значително по-малък – съответно 375 (20,40%) и 2872 (45,20%).

фиг.1. Население на 7 и повече навършени години по степен на завършено образование и местоживееене

За първи път при преброяването през 2011 г. е включена категорията «**никога не посещаваха училище**». Броят на тези лица е 391, или 1,85%, а броят на неграмотните лица в общината е 706 лица, или 3,34% от населението на възраст 9 и повече навършени години.

Като проблемни области се очертават големият брой на хора с начално, незавършено начално образование, както и тези, които никога не са посещавали училище и високото ниво на неграмотност. С най-висок дял по тези показатели са хората от ромски произход. Необходимо е да се предприемат мерки **за повишаване грамотността** за възрастни и разнообразяване на възможностите за квалификация, за да са конкурентоспособни на пазара на труда.

Фиг.2. Грамотност на населението на 9 и повече навършени години по пол

Данни за работа с родители

В контекста на съвременния образователен процес отношението учител – ученик – родител има все по-доминиращо значение.

Като цяло родителите активно присъстват в училищата, намиращи се на територията на община Исперих. По проект „Подобряване на качеството на образованието в средищните училища чрез въвеждане на целодневната организация на учебния процес“, родителите се включват в дейностите „Отдих“ и „Занимания по интереси“. Родителите присъстват и участват в представителните изяви на групите за целодневна подготовка.

Един от основните проблеми са ранните бракове сред ромското население. В училищата на територията на общината се водят лектории и се осъществява ежедневна работа с родителите, но е необходимо изготвянето на цялостна програма за работа с всички родители, особено на ромските деца за изграждане на добри нагласи към необходимостта от образование на децата им.

2. Приоритет: Здравеопазване

Здравното обслужване на населението се осъществява от лечебни заведения за болнична и извънболнична помощ.

2.1. Болнична медицинска помощ

„МБАЛ-Исперих“ е стационарно заведение за лечение на остри и обострени заболявания с капацитет 98 легла. Обслужва населението от региона, както и голям брой населени места от съседни общини – Главиница, Дулово, Самуил и Завет. Оборудвано е с модерна апаратура и медицинска техника.

2.2. Извънболнична медицинска помощ

2.2.1. Амбулатории за първична медицинска помощ

Към периода на изготвяне на плана в РЗИ – Разград са регистрирани:

- Амбулатория за първична медицинска помощ - индивидуална практика - 9

- Лекарски практики по дентална медицина:
 - на индивидуална практика - 11
 - на групова практика - 1

2.2.2. Специализирана извънболничана медицинска помощ

- Амбулатория за специализирана медицинска помощ - индивидуална практика - 12
- Медицински център - 1
- Медико-диагностична лаборатория - 1
- Медико-техническа лаборатория - 2

2.2.3. Спешна медицинска помощ.

На територията на община Исперих функционира **Филиал за спешна медицинска помощ.**

Запазват се тенденциите за трайно незаети лекарски практики, което създава проблеми в качеството на обслужване на населението. Тревожно е състоянието в някои населени места, където поради липса на общопрактикуващи лекари (ОПЛ) пациентите са избрали личен лекар от съседна или отдалечена лекарска практика. Това създава проблеми с обслужването, лишавайки пациентите от своевременен достъп до специализирана медицинска помощ и евентуално болнично лечение.

Като проблем се очертава големият брой здравно неосигурени лица. Повече от половината ромско население в общината е с прекъснати здравно осигурителни права. Основните причини за увеличаване на броя на здравно неосигурените в общината са високата безработица и ниският социален статус на хората.

Друг важен проблем е намаляването на раждаемостта през последните години, както за страната, така и за община Исперих по данни на РЗИ – Разград.

Раждаемост в община Исперих

2011 г. Живородени			2012 г. Живородени			2013 г. Живородени		
общо	момчета	момичета	общо	момчета	момичета	общо	момчета	момичета
186	93	93	196	104	92	178	93	85

На фона на общата тенденция на ниска раждаемост в община Исперих, при ромското население тя е сравнително висока. Върху раждаемостта съществено влияние оказват недостатъчната материална и жилищна осигуреност на семействата, снижаването на жизнения стандарт и високото ниво на безработица сред младите възрастови групи.

Обхватът на подлежащите на задължителни имунизации и реимунизации по Имунизационния календар на Република България е доста висок - 91,52% (според данни, предоставени от РЗИ - Разград за 2013 г.). Сред уязвимите общности съществува затруднение с обхващането на деца, които често пътуват извън граница с родителите си.

През последните години са проведени профилактични прегледи, имунизации и изследвания в населени места с преобладаващо ромско население, чрез мобилни медицински кабинети.

През месец ноември 2012 г. са извършени педиатрични прегледи на 30 деца от с.Вазово с мобилни единици на Министерство на здравеопазването. Инициативата е част от Националната стратегия на Р България за интегриране на ромите (2012 -2020).

Смъртността в община Исперих през последните години, с малки колебания е със стойности близки на тези в страната.

2010 г.			2011 г.			2013 г.		
Брой	Население	На 1000 души население	Брой	Население	На 1000 души население	Брой	Население	На 1000 души население
285	22569	12,63	338	22251	15,19	307	21933	14,00

Забележка: По данни на РЗИ Разград

Основните причини за нарастване на общата смъртност са:

- неблагоприятни промени по възрастовата смъртност, изразяващо се в нарастване на смъртността в активната възраст от социално значими заболявания, особено сред мъжете;
- рискови фактори, свързани с начина на живот на населението – тютюнопушене, нерационално хранене, стрес и др.;
- социално-икономически фактори.

Не на последно място показателите за смъртността се влияят от нивото на медицинската помощ оказана на населението, по отношение на нейната достъпност, своевременност и качество.

В детските градини и училищата на територията на община Исперих са обособени и оборудвани здравни кабинети, в които работят медицински сестри и фелдшери. Едно от задълженията им е да провеждат здравни беседи, както с учениците така и с техните родители. Разглеждани теми в детските градини и училищата са: „Лична хигиена”, „Защо са необходими имунизациите?”, „Пубертет, ранен секс и венерически заболявания”, „Нежелана бременност”, „Опасност от ранни бракове”, „Вреда от тютюнопушенето”, „Превенция на ХИВ/СПИН” и др.

Медико-социалната работа с ромските жени и девойки се осъществява от здравния медиатор. Той контактува с ромската общност, здравните институции и е посредник, който улеснява достъпа до здравни и социални услуги на представители от уязвими малцинствени групи. Изключително добре се приема от ромските семейства и е в помощ при възникване на проблеми от различен характер. Извършва патронаж на рискови семейства, бременни и млади майки. Информира и разяснява какви са правата и задълженията на пациента. Консултира целевата група по проблемите на семейното планиране и репродуктивното здраве. Обяснява ползата от ваксинациите и имунизациите. Предоставя информация и материали за здравословен начин на живот.

Положителните резултати от работата му налагат необходимостта от увеличаване броя на здравните медиатори. За ефективността на тяхната работа ще спомогнат провеждането на периодични обучения за поддържане на квалификацията им, което ще осигури тяхната трайна и устойчива реализация.

Най-често срещаните болести са така наречените социално значими заболявания: сърдечно-съдови заболявания /хипертонична болест, исхемична болест на сърцето, мозъчен инсулт/, захарен диабет, хронични болести на дихателната система, психични заболявания. Водеща роля за възникването им имат възрастта, условията на средата и начинът на живот: тютюнопушене, злоупотреба с алкохол, нервно напрежение, намалена двигателна активност и др. Социално значимите заболявания имат най-голям дял от общата заболеваемост, временна нетрудоспособност и инвалидността. Представителите на уязвимите групи се сблъскват с трудности при профилактиката и ранното диагностициране на често срещаните заболявания, като сърдечно-съдовите, онкологични и белодробни заболявания.

Достъпът до здравни услуги е проблем за неосигурените лица, особено за тези от малките и отдалечени населени места. Ограничаването на достъпа до здравни услуги, недостатъчните финансови ресурси и принудително налаганите самоограничения в потреблението съдействат за високите нива на заболяемостта, на общата и детска смъртност, влошават качеството на живот и възпрепятстват демографското развитие.

Проблеми:

- Безработица, водеща до намаляване на доходите на голяма част от населението, влошена структура на разходите и потреблението;
- Голям брой здравно неосигурени лица. Трайно се оформя една рискова група, която не е в състояние да ползва пълният обем медицински услуги с всички неблагоприятни последици от това;
- Нисък социален статус и здравна култура на голяма част от населението и невъзможност за заплащане на лечението;
- Увеличава се броят на болните със социално значими заболявания, което е предпоставка за нарастване броя на лицата с увреждания.

3. Приоритет: Жилищни условия

Преобладаващата част от ромското население живее в четири от най-големите населени места на територията на общината – Исперих, Вазово, Китанчево и Подайва. Останалата част от тях живеят в по-малките села. Ромите са заселени компактно, в обособени квартали, но не са отделени от останалата част на населеното място.

Изключение прави един от ромските квартали в град Исперих – кв. „Запад”. Той е извън регулация. Населението там бързо се увеличава в следствие на естествения прираст. Жилищата в този квартал са пренаселени. Обитават се от по няколко семейства, обикновено с две, три или повече деца. Те са с лоши материално-битови и санитарно-хигиенни условия. Зачестяват случаите на безразборно строителство без да има инфраструктура за това.

Градът е с добра инфраструктурата, с изключение на този квартал. Жилищата са електрифицирани и водоснабдени.

Проблеми:

- Съществуват неурегулирани имоти;
- Незаконно строителство;
- Лоша инфраструктура.

4. Приоритет: Заетост и безработица

Състоянието на икономиката не дава възможност за трудова заетост – голям брой от промишлените предприятия в момента не работят или работят с малък капацитет. Ниската степен на образование, липсата на съответна квалификация още повече стеснява кръга от възможности за намиране на постоянна работа. Поради тези причини, ромското население емигрира в страните от европейската общност. Основния поток е насочен към страните от западна Европа – Германия, Белгия, Холандия и др. Друга част се насочват към големите градове в страната.

Профилът на безработицата на територията на община Исперих показва тенденция за постоянна регистрирана безработица на ниско квалифицираните и/или без

квалификация жители на общината. Съотношението между икономически активното население в Община Исперих и регистрираните безработни към 30.09.2014 г. представлява 19,5 %, на база 1781 регистрирани лица. На база експертна оценка, приблизително 22 % са се определили като роми. Важно е мястото на лица определени като неравнопоставени на пазара на труда от рискови групи, в т.ч. трудоустроени, майки с деца до 3 г., продължително безработни, лица до 29 г., както и високия процент на лицата над 50 г. Съществува и определено значителен процент на нерегистрираните в бюрата по труда.

Включени в заетост към 30.09.2014 г. са 790 лица, от тях 135 по програми и мерки за заетост, 655 са на несубсидирани работни места.

От всичко започналите лица, 68 лица са от ромски произход, 23 от тях са включени в програми за заетост, в т.ч. 7 лица по НП „ОСПОЗ”, 16 безработни по схеми на ОП „РЧР”.

Дирекция Бюро по труда – Исперих активно реализира държавната политика за насърчаване на заетостта и закрила при безработица и популяризира текущите програми и насърчителни мерки за заетост сред работодателите в региона, с акцент на уязвимите групи на пазара на труда.

Динамика на безработицата:

Относителният дял на жените роми в структурата на безработица е по-голям в сравнение с групата на мъжете роми. Устройването на работа на лицата, без образование и квалификация, в повечето случаи е възможно само чрез субсидирани работни места. Това са предимно лица от ромски произход. Много малко са ромите на постоянен трудов договор, наети в предприятията и институциите на територията на общината. Основния процент на работещите идва от сезонната работа, предимно в строителството в големите градове на страната и курортите. Много малък е и броят на работещите в селското стопанство - като наети в кооперации и фирми или като земеделски производители. Причините за малкия брой регистрирани земеделски производители са недоброто познаване на селскостопанската работа и липсата на информация за възможностите, които предлагат оперативните програми /особено Програмата за развитие на селските райони/ за развиването на селскостопански бизнес.

Майките с деца до 3 годишна възраст, както и хората с увреждания, трудно намират реализация, особено, ако са от ромски произход. Забелязва се тенденция на увеличаване на времето на престой на безработните на трудовия пазар. Нивото на образование е фактор при съкращения, по-бързо се освобождават тези с по-ниско ниво на образование. Задълбочаването на финансовата и икономическата криза, реструктурирането на сектора икономика, влияе върху обхвата и структурата на безработицата.

Като цяло в общината няма изразени дискриминационни отношения от страна на мнозинството към ромите и обратно - ромите имат нормални отношения с останалите етноси.

5. Приоритет: Култура и спорт

Град Исперих е утвърден общински културен център, разполагащ с историко – археологическия резерват „Сборяново”, читалище, исторически музей, етнографска къща-музей, библиотека.

На територията на общината съществуват 24 читалища. Всички те развиват културна и просветна дейност чрез библиотеки, различни школи по изкуства и езикова подготовка.

Културната дейност основно е съсредоточена в гр. Исперих и в селата Годорово, Китанчево, Вазово, Конево, Лъвино и Подайва.

Ниска е степента на участие на ромите в обществения живот. В повечето населени места представителството им в читалищните и училищните настоятелства е символично или липсва. Необходимо е те да се привлекат и активно да се включат в различни сфери на културния живот в общината.

Пример за положителния ефект от функционирането на обществена структура е ромския общностен център във с. Вазово. Благодарение на съществуването на този център ромите от Вазово са по организирани, отговорни и активно се включват в живота на селото и различните институции - училище, читалище и др. Ромската общност във Вазово постепенно се превръща в равностоен партньор на другите общности и представителите ѝ са търсени от всички институции при решаването на проблеми от различен характер във всички сфери на обществения живот.

Представители на ромския етнос има в Общински съвет – Исперих, кметове по населени места, експерти в Общинска администрация, ромски образователни медиатори, здравен медиатор, педагози в детски и учебни заведения.

В началото на всяка година Общинският съвет приема годишна програма за развитие на читалищната дейност в общината. За 2014 година са включени мероприятия, целящи взаимното опознаване на фолклорните традиции и обичаи на местно ниво, като се създадат певчески и танцови състави към народните читалища, съвместно провеждане на културно-просветни програми и чествания на празниците на ромските малцинства.

Проблеми:

- Недостатъчен брой мероприятия с участието на роми;
- В селата децата и възрастните роми не посещават читалищата;
- Сформиране на ромски музикално-театрални и други формации;
- Съвместно провеждане на традиционните празници на етносите.

Културният календар на общината е богат. Утвърдилите се от години насам традиционни „Майски празници” събират ежегодно в града представители на различните етноси и създават празнична атмосфера за гражданите и гостите на града. Културните институции в Общината се стремят да привличат към дейностите си децата от ромски произход.

Спортна инфраструктура

В Исперих съществуват добри спортни традиции. Заниманието със спорт е добра основа за интеграция и изграждане на толерантност към различните етноси. Традиция е всяка година в първата събота на месец септември да се провеждат конни състезания и народни борби, което се посреща с голям ентузиазъм от населението.

В община Исперих има регистрирани спортни клубове: футбол, борба, волейбол и други, които постигат добри регионални и национални успехи.

Всяка година се провеждат Ученически игри. В тях вземат участие ученици от всички училища на територията на общината. В рамките на ученическите игри се провеждат състезания по шест вида спортни дисциплини: футбол, хандбал, волейбол, баскетбол, тенис на маса и бадмингтон. В тези състезания участват ученици от различни етноси.

Към момента в общината няма изградена цялостна политика за работа с ромската общност. Общинската администрация полага значителни усилия за решаване на проблемите на общността, влага средства за подобряване на инфраструктурата, опитва се да реши проблема с жилищата и заетостта на ромите, но засега резултатите са

променливи и не винаги имат траен характер. Причините за това са не само липсата на средства, но и много ниската активност от страна на ромската общност. Тази пасивност на общността е продиктувана от факта, че в повечето случаи ромите не са участвали при обсъждането на проблемите, очертаване на възможностите за разрешаването им и поемането на отговорности от самите тях.

Общината осъзнава необходимостта от разработване на цялостен подход за интеграцията на ромската общност, който да обединява мерки в образованието, здравеопазването, инфраструктурата и жилищните условия и др.

**ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ОБЩИНА ИСПЕРИХ
ЗА
ИНТЕГРАЦИЯ НА РОМИТЕ
2015 – 2020**

Приоритетни области на действие са:

ПРИОРИТЕТ I: ОБРАЗОВАНИЕ

ПРИОРИТЕТ II: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

ПРИОРИТЕТ III: ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

ПРИОРИТЕТ IV: ЗАЕТОСТ

ПРИОРИТЕТ V: КУЛТУРА И СПОРТ

ПРИОРИТЕТ I: ОБРАЗОВАНИЕ

Оперативна цел: Обхващане и задържане на ромските деца и ученици в образователната система, осигуряване на качествено образование в мултикултурна образователна среда.

ЦЕЛИ	ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ВРЕМЕВИ ПЕРИОД	ФИНАНСИРАНЕ		
					СРЕДСТВА	ИЗТОЧНИК	ИНДИКАТОРИ
1. Гарантиране на равен достъп до качествено образование	1.1. Обхващане на всички ромски деца	1.1.1. Поддържане на картотека на подлежащи ученици и деца за ДГ и 1 клас	Община Исперих Училища	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Децата и учениците от малцинствата
		1.1.2. Постепенно въвеждане на целодневна организация на учебния ден до седми клас	МОН Училища	2015 - 2020 г.	В рамките на утвърдения държавен бюджет; Общински бюджет; Европейско финансиране	МОН ОПРЧР Общини	Брой разкрити групи Брой ученици, ползатели на услугата
	1.2. Кандидатстване с проекти в образователната система с активното включване на НПО	1.2.1. Допълнителни занимания за деца и ученици, за които българският език не е майчин	Училища Детски градини НПО	2015 - 2020 г.	Европейско и национално финансиране	ОП НОИР „Твоят час“	Брой включени ученици от етническите малцинства
	1.3. Осигуряване на подкрепа за ранното детско развитие в семейна и обществена среда	1.3.1. Създаване на обществени/младежки центрове в квартали на уязвими общности	Община Исперих	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	СМР по подхода ВОМР	Разкрити 8 центъра в населени места

1.4. Стимулиране на посещаемостта в детски градини	1.4.1. Намаляване на разходните бариери за семейства без или с ниски доходи	Училища Детски градини	2016 - 2020 г.	Външно финансиране	Ромски Образователен Фонд	Брой обхванати деца
	1.4.2. Осигуряване на асистенти/образователни медиатори от съответните уязвими общности в детските градини и училищата	Училища Детски градини НПО	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП НОИР ОП РЧР	Брой назначени образователни медиатори
1.5. Намаляване до минимум на отпадането от образователната система	1.5.1. Създаване на общински междуинституционален механизъм за ранна интервенция на отпадането и за действия при наличието на отпадане	Училища, Община Исперих НПО ОЗД	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП РЧР ОР НОИР	Създаден механизъм и разписан правилник за действие
	1.5.2. Осъществяване на ефективен контрол над посещаемостта, включително чрез въвеждане на иновативни системи за отчитане на присъствието	Училища Община Исперих НПО РУО	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП НОИР	Брой осъществени съвместни проверки. Внедрена пилотна система за електронно отчитане на присъствието

2.Приобщаване и приемане на родителите-роми към образователния процес	2.1.Засилване на участието на родителите от ромски произход в училищния живот	2.1.1.Включване на родители от уязвимите групи в родителски активи, училищни настоятелства и обществени съвети към детските градини и училищата	Училища Детски градини	2015 - 2020 г.	Не са необходими		Брой включени родители от уязвими групи
	2.2.Стимулиране на родителите за завършване на основно и средно образование.	2.2.1.Сформиране на паралелки за обучение на пълнолетни лица от ромски произход без основно или средно образование	Училища	2015 - 2020 г.	Не са необходими	В рамките на делегирания бюджет	Брой пълнолетни лица обхванати в различни форми на обучение
3.Усъвършенстване на образователните условия за качествено образование на квалификацията на педагогическите специалисти за взаимодействие в мултиетническа образователна среда	3.1.Формиране на интеркултурна компетентност на директори, учители и други педагогически специалисти	3.1.1.Квалификация на учители, директори и други педагогически специалисти за работа в мултикултурна среда	Училища	2015 -2020 г.	Външно финансиране	ОП НОИР	Брой обучени педагогически специалисти

ПРИОРИТЕТ II: ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Оперативна цел: Осигуряване на равенство в достъпа до качествени здравни услуги и превантивни програми

ЦЕЛИ	ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ВРЕМЕННИ ПЕРИОД	ФИНАНСИРАНЕ		
					СРЕДСТВА	ИЗТОЧНИК	ИНДИКАТОРИ
1.Намаляване на детската смъртност	1.1.Ранна регистрация на бременните и наблюдение по време на бременността	1.1.1.Активно съдействие от страна на медиаторите в усилията на личния лекар за обхващане на бременните до четвъртия месец с регистрация	Община Исперих лични лекари здравен медиатор	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой обхванати бременни от етническите малцинства до четвъртия месец
	1.2.Намаляване на бременностите в юношеска възраст	1.2.1.Провеждане на беседи с подрастващи и млади хора и с техните родители за начините за предпазване от нежелана бременност	Община Исперих РЗИ лични лекари здравен медиатор мед. специалисти от училищата	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой проведени беседи
		1.2.2.Организиране на консултативни кабинети в квартали с ромско население за сексуално и репродуктивно здраве	Община Исперих РЗИ лични лекари здравен медиатор	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой консултации в квартали с ромско население

2.Подобряване здравната помощ за новородените и децата в предучилищна възраст	2.1.Своевременно регистриране на новородените и децата при личен лекар	2.1.1.Издирване на деца от ромски произход без личен лекар и разясняване на родителите им важността от регистрирането им	Община Исперих лични лекари РЗИ здравен медиатор	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой деца записани при личен лекар
	2.2.Повишаване на обхвата с имунизации по Националния имунизационен календар	2.2.1.Провеждане на беседи с младите майки за значението на имунизациите	Община Исперих лични лекари медицински специалисти от учебни заведения здравен медиатор	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой проведени беседи
	2.3.Редовно провеждане на профилактични прегледи за съответната възрастова група	2.3.1.Провеждане на профилактични прегледи с мобилни педиатрични кабинети в квартали с преобладаващо ромско население	РЗИ лични лекари здравен медиатор	2015 - 2020 г.	-	Държавният бюджет	Проведени профилактични прегледи с мобилни педиатрични кабинети
	2.4.Превенция на изоставането на деца от уязвими общности в институциите	2.4.1.Разкриване на общинско звено „Майка и бебе”	Община Исперих	2015 - 2020 г.	-	Европейски програми и проекти	Разкрито звено
3.Подобряване на профилактичните дейности сред ромското население	3.1.По-пълно обхващане на ромското население с профилактични прегледи	3.1.1.Провеждане на ранна диагностика и скринингови изследвания за превенция на онкологични и хронични заболявания	Община Исперих лични лекари РЗИ	2015 - 2020 г.	-	Европейски програми и проекти	Брой проведени срещи

3.2.Превенция и контрол на ХИВ, туберкулоза и сексуално предавани инфекции сред уязвими ромски общност	3.2.1.Провеждане на здравни беседи в ДГ и училищата от училищните медицинските специалисти	Община Исперих медицински работници в училища и ДГ	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой обхванати деца и ученици
	3.2.2.Формиране в училищата на извънкласни форми на здравно образование	Община Исперих РЗИ лични лекари училища	2015 - 2020 г.	Бюджети на училища	-	Брой създадени извънкласни форми Брой обхванати деца и ученици
	3.2.3.Информирание на лица от уязвимите общности за здравноосигурителните им права и задължения, за правата им като пациенти	Община Исперих лични лекари здравен медиатор	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой информирани лица
	3.2.4.Анонимно и безопасно изследване на ХИВ и сексуално предавани инфекции	РЗИ	2015 - 2020 г.	-	Национална програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции	Брой изследвани лица
3.3.Ограничаване броя на лицата използващи наркотични вещества	3.3.1.Изследване и картографиране и на проблема свързан с използването на	НПО Училища Община Исперих	2016 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП РЧР	Брой проведени проучвателни дейности

		наркотични вещества					
		3.3.2.Повишаване на информираността сред местните общности за вредите от ползването на наркотични вещества	Училища РУ на Полицията НПО Община Исперих РЗИ	2015 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП РЧР	Брой проведени информационни дейности
4.Целево подготвяне на младежи от уязвимите общности за кандидатстване в медицински университети и колежи	4.1.Професионално ориентиране на младежи от уязвимите общности за следване в медицински университети	4.1.1.Провеждане на информационни кампании	Община Исперих Училища	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой записани младежи в медицински университети

ПРИОРИТЕТ III: ЖИЛИЩНИ УСЛОВИЯ

Оперативна цел: Подобряване на жилищните условия, включително и на прилежащата техническа инфраструктура

ЦЕЛИ	ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ВРЕМЕННИ ПЕРИОД	ФИНАНСИРАНЕ		
					СРЕДСТВА	ИЗТОЧНИК	ИНДИКАТОРИ
1. Подобряване жилищните условия в квартал „Запад“	1.1. Уzakоняване на жилищни имоти извън регулация	1.1.1. Създаване на регистър с незаконните постройки в квартал „Запад“	Община Исперих	2017 г.	Не са необходими	-	Създаден регистър
		1.1.2. Създаване на еднотипни архитектурни планове за ползване от населението	Община Исперих	2017 - 2018 г.	Външно финансиране	Частни донори	Създадени 3 вида еднотипни архитектурни плана
		1.1.3. Определяне на социално поносими такси за отстъпено право на строеж на крайно нуждаещи се граждани	Община Исперих	2017 г.	Не са необходими	-	Издадена общинска наредба
	1.2. Подобряване контрола над строителството	1.2.1. Подобряване на контрола над строителството за недопускане изграждането на незаконни жилищни постройки	Община Исперих	2015 - 2020 г.	Не са необходими	-	Брой проведени проверки

	1.3.Осигуряване на жилища за най-маргинализираната част от населението на квартал „Запад“	1.3.1.Изграждане на социални жилища	Община Исперих НПО	2015 - 2020 г.	Външно финансиране	ПРСР 2014 - 2020 г.	Брой проектирани и изградени жилища
2. Подобряване на жизнената среда в ромските квартали	2.1.Изграждане на инфраструктура	2.1.1.Изграждане или реновиране на детски площадки и места за отдих в ромските квартали или в близост до тях	Община Исперих	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	СМР по подхода ВОМР	Брой изградени реновирани обекта
		2.1.2.Изграждане на техническа инфраструктура и осветление в ромските квартали	Община Исперих	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	СМР по подхода ВОМР ПРСР 2014 – 2020 г.	Брой изградени обекта

ПРИОРИТЕТ IV: ЗАЕТОСТ

Оперативна цел: Подобряване на достъпа на ромите и останалите уязвими етнически групи до пазара на труда и повишаване на дела на заетите сред тях

ЦЕЛИ	ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ВРЕМЕВИ ПЕРИОД	ФИНАНСИРАНЕ		
					СРЕДСТВА	ИЗТОЧНИК	ИНДИКАТОРИ
1.Осигуряване на достъп на безработните роми до пазара на труда	1.1.Повишаване на пригодността за заетост и квалификацията на ромите	1.1.1.Организиране на обучителни курсове за безработни лица	Община Исперих Д „БТ”	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Кандидатстване по ОП РЧР и други програми и проекти	Брой обучени роми
		1.1.2.Включване на местното ромско население при реализацията на инфраструктурни проекти	МТСП Д „БТ” Частни инвеститори	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета		Брой включени роми
		1.1.3.Насърчаване на заетостта чрез програми и мерки по реда на ЗНЗ в рамките на годишните програми за заетост и обучение по НПДЗ и др. планове	Д „БТ”	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Оперативни програми от бюджета за активна политика на пазара на труда	Брой реализирани програми и брой включени роми
2.Стимулиране на заетостта сред дълготрайно безработните	2.1.Изпълнение на проекти насочени към безработицата сред ромските	2.1.1.Създаване на социално предприятие за ангажиране на	Община Исперих НПО	2016 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП РЧР	Брой ангажирани жени от ромски произход

жени в ромската общност	жени	дълготрайно безработни/не активни жени от ромски произход					
		2.1.2.Обучение в предприемачество, с фокус към жените от ромски произход.	Община Исперих НПО	2017 - 2020 г.	Външно финансиране	ОП РЧР	Брой жени от ромски произход обучени в предприемачество

Приоритет V: Култура и спорт

Основна цел: Създаване на условия за равен достъп на уязвимите общности до обществения културен живот и съхранение и развитие на културна идентичност на етносите

ЦЕЛИ	ЗАДАЧИ	ДЕЙНОСТИ	ОТГОВОРНА ИНСТИТУЦИЯ	ВРЕМЕВИ ПЕРИОД	ФИНАНСИРАНЕ		
					СРЕДСТВА	ИЗТОЧНИК	ИНДИКАТОРИ
1.Постигане на устойчивост в резултатите на културната интеграция на ромите и маргинализираните групи	1.1.Да се постигне културна интеграция на ромите	1.1.1.Реализиране на инициативи със социална насоченост с цел социална и културна интеграция на различни социални общности	Община Исперих Читалища	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Програми и проекти	Брой проведени инициативи
2.Запазване и развитие на културната идентичност на малцинствените общности	2.1.Развитие и опазване на културната идентичност на ромите	2.1.1.Популяризиране на традициите на етноса в региона чрез участие в различни форми и културни събития Фолклорен фестивал "Божурите"	Община Исперих Читалища	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Програми и проекти; Общински бюджет	Проведени мероприятия
		2.1.2.Възстановка на обичаи, характерни за етноса	Читалища	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Програми и проекти; Общински бюджет	Проведени мероприятия
		2.1.3.Организира не на тематични вечери	Читалища	2015 - 2020 г.	В рамките на бюджета	Програми и проекти; Общински бюджет	Проведени мероприятия

		2.1.4.Привличане на младите роми в Библиотеките по места	Читалища	2015 - 2020 г.	Не са необходими	Общински бюджет	Проведени мероприятия
--	--	--	----------	----------------	------------------	-----------------	-----------------------

Очаквани резултати:

Изграждането на сътрудничество и поддържането на постоянен диалог между ромската общност и държавните учреждения е предпоставка за реализиране на стратегиите за интеграция на ромите в българското общество, с гаранция за икономически просперитет. Решаването на проблеми на дадената малцинствена общност, с помощта на нейни представители, били те от конкретен и/или от общ характер, чрез активни действия за реализиране на съвместни програми, европейски проекти, информирани и превенция са залогът за бъдещо развитие.

Конкретно в края на периода на плана за действие се стремим да постигнем:

- Повишено качество на образование на учениците в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за ученици в сходна ситуация;
- Повишена здравна и екологична култура на учениците и младите хора в кварталите;
- Намалена безработица сред малцинствата;
- Подобряване на жилищните условия на целевата група;
- Изграждане и узаконяване на нови жилища, зелени площи и детски площадки;
- Съхранена идентичност на малцинствените общности.

Мониторинг на изпълнението:

Оценката на изпълнението на плана за действие се осъществява от Общински съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси (ОССЕИВ) чрез разработена система за мониторинг и прилагане на различни форми за наблюдение и оценка.

Мониторинга се осъществява, чрез системно събиране и анализиране на информация, както и съгласуване на мерките по плановия документ. Община Исперих ще включи заинтересованите страни в осъществяването на оценката и наблюдението.

На база тези функции основните методи на мониторинга са:

- Отчитане на изпълнението на заложените дейности по приоритетите на плана в административен мониторингов доклад;
- Формиране на коригиращи мерки, с оглед изпълнението на заложените дейности по приоритетите на плана;
- ОССЕИВ координира и обобщава получената информация в доклада;
- Докладът се представя за одобрение пред ОССЕИВ;
- Докладът се приема от Общински съвет.

Заклучение

Важен фактор за изпълнението на общинския план за действие е да се организира и толерира включването на всички институции, официално представени ромски организации по места, отделни ромски представители на компактни групи от ромското население, както и НПО.

Последното е съществено за гарантиране на диалог на активно включване на всички лица от ромски произход в обществения живот, общинските и европейски програми с общата цел да се създаде обединяване усилията на всички етноси на територията на община Исперих за увеличаване на просперитета и икономическото благоденствие на хората от общината.

Забележка:

ПЛАНЪТ ЗА ДЕЙСТВИЕ Е ОТВОРЕН ДОКУМЕНТ И ПОДЛЕЖИ НА АКТУАЛИЗАЦИЯ И ДОПЪЛВАНЕ С ДАННИ НА ВСЕКИ 6 ШЕСТ МЕСЕЦА.